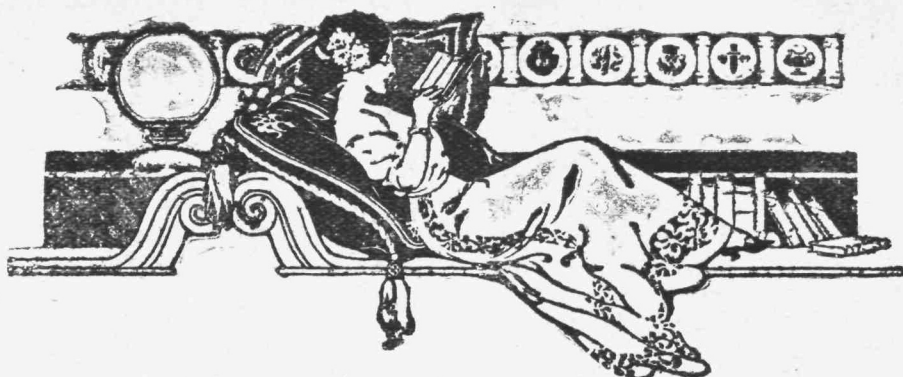

ΜΙΑ ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΓΚΡΕΚΟ

ΟΙ θυμαστές του Γκρέκο εύρισκονται εις συγγίνησιν. Ἡ παλαιὰ Πινakoθήκη φιλοξενεῖ ἀπὸ τινος καὶ «νέον» ἔργον του — μίαν θαυμασίαν εἰκόνα τῆς «Ἀγίας Παρθένου». Ἔτσι ἐκδηλώνεται πλατύτερα ἡ τεχνοτροπία του καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ γνωρίσῃ κάπως τὸν μυστικοπαθῆ ἐκεῖνον ζωγράφον τοῦ Τολέδου.

Ἡ Ἰσπανικὴ σχολὴ ἤδη ἀντιπροσωπεύεται πλήρως μὲ τοὺς κυριωτέρους διδασκάλους τῆς. Μεταξὺ αὐτῶν λαμβάνει τὴν πρωτεύουσάν θέσιν ὁ Γκρέκο μὲ τοὺς τρεῖς πίνακές του, ποὺ δείχνουν ὅλην τὴν δύναμιν τῆς πρωτοτύπου ἐκφράσεώς του.

Τὸ ἐτοποθέτησαν ἐκεῖ, ποῦ ἦτο τὸ πορτραῖτο τῆς βασιλείσσης τῆς Ἰσπανίας, Μαρίας Λουίζης, ἓνα ἀπὸ τὰ καλύτερα ἔργα τοῦ Γκρέκο. Καὶ αὐτό, διὰ νὰ εἶνε πλάι στὴν περίφημην εἰκόνα τοῦ «Ἀγίου Ἰακώβου τοῦ πρεσβυτέρου», διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μωρὶς Μπαρρὲς ἔκανεν ἀληθινὴν ἀποκάλυψιν εἰς τὸ βιβλίον του διὰ τὸν Γκρέκο. Ἔτσι εὐρίσκεται ἀντίκρου στὸν σκοτεινὸν ἐκεῖνον ἄνθρωπον, τὸν τυλιγμένον μὲ τὸν βαθυπράσινον μανδύαν του, ἀπ' τὸν ὁποῖον βγαίνει ἓνα μεγάλο, ἀκνόνιστο χέρι εἰς μίαν ζεστὴν ἐνὸς τεραστίου ἐρωτηματικοῦ, ἐνῶ τὸ ἄλλο κρατεῖ τὸ βιβλίον, ποῦ φαίνεται στὸ μισοφωτισμένο φόντο σὰν μία τραγικὴ εἰρωνεία τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας...

Τὸ νέον αὐτὸ ἔργον ἀποτελεῖ μίαν ζωηρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἄλλο. Δὲν ἔχει ἐκεῖνο τὸ βαρὺ ποὺ πιέζει τὴν ψυχὴν μας μπροστὰ σὲ κάθε εἰκόνα του μὲ τὴν παράξενον φόρμα τῆς καὶ τὰ ἀλλόκοτα χρώματα. Ἐδῶ λὲς ὁ ζωγράφος εἶχε μίαν χαρούμενην στιγμὴν. Ἡ «Ἀγία Παρθένος» κάτω ἀπ' τὸ ἄσπρο πέπλο τῆς, μὲ τὰ σταυρωμένα, μακρουλά, λεπτὰ χέρια τῆς, προβάλει ἀπ' τὴν παλὴν κορμίσκα μὲ τὰ ξυλογλυπτικὰ ἀγγελάκια, σὰν μία Βυζαντινὴ Παναγία. Ἡ ἰδίᾳ ἀπλότης χρωματισμοῦ, ποῦ ἐχαρκτηρίζε καὶ ἐκείνους. Κυττάζει μὲ τὰ μεγάλα, ἐκστατικὰ μάτια τῆς, σὰν νὰ ἤθελε κάτι νὰ δῇ μέσ'

τὴν ψυχὴν μας. Καὶ εἰς τὴν ἔντασιν αὐτὴν μεταλλάσσονται τόσο, ποῦ γίνονται ὑπερφυσικά! Εἰς τὰ χεῖλη τῆς πλανᾶται ἓνα ἄοριστον, αἰνιγματικὸν χαμόγελον. Ὅλα δὲ αὐτὰ μὲ τὸ πρᾶσινον φόρεμά τῆς, τὸ ὑποβλητικὸ χρῶμα αὐτό, ποῦ τόσον ἤρεσκειν εἰς τὸν Γκρέκο, δίνουν κάποιαν γοητείαν καὶ μᾶς κάνουν νὰ τὴν κυττάμε ἀχόρτατα.

Εἶνε ὁ συνήθης γυναικεῖος τύπος, ποῦ εὐρίσκεται εἰς τοὺς πίνακές του. Δὲν ἔχει ἐκεῖνη τὴν ποικιλίαν τοῦ Ροῦμπενς, ποῦ ἔκλεισεν εἰς τὰ ἔργα του ὁλόκληρον κόσμον ἀπὸ γυναικεῖα σώματα, σπαρασσόμενα ἀπὸ ζωὴν. Ὁ κύκλος τῶν γυναικῶν τοῦ Γκρέκο εἶνε περιορισμένος. Θὰ ἔλεγε κανεὶς, πῶς δὲν ἐγνώρισε τὴν γυναικα!

Τὸ βλέπομεν εἰς τὴν «Γύμνωσιν τοῦ Χριστοῦ» τὸ ἄλλο ἔργον του, ποῦ εὐρίσκεται εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ διδασκάλου Τισιανοῦ. Εἰς τὴν συνθετικὸν αὐτὸν πίνακα — ἓνα ἀριστοτεχνικὸν ποίημα μὲ χρώματα — εὐρίσκονται τρεῖς γυναικεῖα πρόσωπα — ἡ μητέρα τοῦ Χριστοῦ μὲ τὰς γυναικὰς τοῦ Εὐαγγελίου...

Καὶ αἱ τρεῖς ἔχουν τὴν ἴδια φόρμα, ἐκεῖνο τὸ παράξενον ὠσειδὲς σχῆμα τοῦ προσώπου. Ὁμοιάζουν τόσο, σὰν νὰ εἶνε χυμένες στὸ ἴδιο καλούπι! Μόνο, ποῦ οἱ χιτῶνες των διαφέρουν κατὰ τὸ χρῶμα, μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Γκρέκο ἐκφράζει καὶ ἓνα διαφορετικὸν αἶσθημα. Εἰς τὸ ἴδιον στῦλ εἶνε καὶ ἡ «Ἀγία Παρθένος». Τὰ ἴδια χαρακτηριστικὰ τῶν γυναικῶν του φαίνονται καθαρὰ στὴν νέαν αὐτὴν εἰκόνα τοῦ ποῦ εἶνε εἰς φυσικὸν σχεδὸν μέγεθος μπούστου. Ἡ τεχνοτροπία τῆς προξενεῖ κατὰπληξιν. Ἄν καὶ τόσον παλαιόν, φαίνεται ἀληθινὰ μοντέρνο. Ὁ ζωγράφος ἐκεῖνος ἔβλεπεν ἀπὸ τόσο μακρυὰ.

Ἡ Παναγία τοῦ Γκρέκο δὲν ἔχει καμμίαν ὁμοιότητα μὲ τὰς τότες τῆς ἐποχῆς του. Δὲν εἶνε ἐκεῖνη ἡ ἐξειδανικευμένη Μαντόνα τοῦ Ραφαήλ, οὔτε ἡ τοῦ Μουρίλλου, ποῦ τὴν ἀνέβασε στὸν οὐρανὸν τοῦ τεραστίου πίνακός του μέσα

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

σὲ μίαν ἀποθέωσιν ἀπὸ τὰ πειρὸ φωτεινὰ χρώματα.

Ὁ Γκρέκο ζητοῦσε νὰ ἐκφρασθῇ μ' ἓνα δικό του τρόπο, ποῦ εἶνε τὸ μυστικὸν τῆς Τέχνης του. Ἡ Παναγία του εἶνε χωρὶς κανέναν φωτοστέφανον. Ἐνα φτωχικὸ κορίτσι τῆς Ἰσπανίας, ποῦ ὁ δυνατὸς ἥλιος τῆς πατρίδος της ἔδωκε στὸ ὥραϊο πρόσωπό της ἐκεῖνο τὸ μελαψό, γλυκὸ χρώμα, μὲ τοὺς μεγάλους μύρους γύρους τῶν μελαγχολικῶν ματιῶν της. . . Οἱ ζωγράφοι τῆς Παλαιᾶς Γερμανικῆς σχολῆς ἔκαμαν τὴν Παναγίαν των, σὰν μιὰ ροδοκόκκινη πατριώτισσάν των. Διὰ τὸν Γκρέκο δὲν μπορούσε νὰ ᾔτο αἰλλοιῶς! Ἔτσι τὴν εἶδαν τὰ ἐκπληκτα μάτια του! . . . Μέσα σὲ τότες Παναγιές, ποῦ προβάλλουν ἀπ' τὴς βαρεῖες, πολυτίμες κορνίζες των, ἡ νέα αὐτὴ κρατεῖ τὰ σιγήπτρα. Αὐτὸ τοῦλάχιστον ὑποστηρίζουν οἱ θαυμασταί του. Καὶ εἶνε τόσον πολλοί!

Ἦτο νὰ προστεθῇ ἀκόμα μία πληγὴ στοὺς δυστυχεῖς ἐπισκέπτας τῆς Πινακοθήκης. Ἐως τώρα εἴχαμε τοὺς περιέργους τύπους τοῦ Schwabing μὲ τὸν πλατύγυρον πῆλόν των καὶ τὴν πλατυτέραν ἀκόμη κοιλίαν των—προωρισμένην ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν διοχέτευσιν τῆς μύρας τοῦ Μονάχου—ποῦ ἔρχονται ἀπὸ τόσο μακριὰ, χρόνια τώρα καὶ ἀκριβῶς τὴν ἴδιαν ὥρα, γιὰ νὰ

ἴδουν τὸν φίλον των Ἀλφρέδον Ντύρερ μὲ τὴν ἀσκητικὴν του περιβολήν. Τώρα ἔχουμε καὶ αὐτοὺς! Καὶ τὸ κακὸν εἶνε ἀθεράπευτον. Εἶνε οἱ ἄρρωστοι, ποῦ τὸ μικρόβιον τῆς ἀρρώστειας των δὲν μπόρεσαν ἀκόμα νὰ εὗρουν οἱ ψυχίατροι! Παράξενον δέ, πῶς δὲν ἀφιέρωσι καὶ γι' αὐτοὺς ὁ Μάξ Νορντάου κανένα ξεχωριστὸ κερφάλαιο στὸ γνωστὸν του βιβλίον!

Οἱ κύριοι αὐτοὶ δὲν ἐννοοῦν νὰ τὸ κουνήσουν ἀπὸ ἐκεῖ μὲ ὅλας τὰς εὐγενικὰς συστάσεις καὶ παρκαλήσεις τῶν φυλάκων. Κάθε ἡμέραν ἀνακαλύπτουν καὶ μίαν «χαρακτηριστικὴν» λεπτομέρειαν... ἄγνωστον μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης! Σπεύδουν δὲ ἀμέσως νὰ τὴν σημειώσουν εἰς τὰ καρνέ των μ' ἓνα τέτοιον θριαμβευτικὸν ὅρος, ποῦ ἴσως δὲν θὰ εἶχε καὶ ὁ Κολόμβος, ὅταν ἀνεκάλυπτε τὴν Ἀμερικὴν! Ἐκδηλώνουν τὸν θαυμασμόν των ποικιλοτρόπως καὶ εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τῆς ὑψηλίου. Εἶνε ἔτοιμοι νὰ προσκυνήσουν τὴν νέαν των Παναγίαν ἀκόμα καὶ νὰ κάνουν τὸν σταυρόν των—ὁ καθένας ἐννοεῖται μὲ τὸν δικό του τρόπο, σύμφωνα ἄλλως τε μὲ τὸ δόγμα ποῦ πρεσβεύει!—ἀποράλλακτα, ὅπως θὰ . . . ἐσταυροκοπήθῃ καὶ ἐκεῖνος, ποῦ εἶδε πρῶτος ἔργον τοῦ Γκρέκο, προτοῦ εἴπει τὴν ἀμίμητον ἐκείνην φράσιν!

Μόναχον

Γ. Α. Β.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ

ΜΟΥ ΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΣ

Μία ἀγγλικὴ ἐφημερὶς ἐνήργησεν εὐρεῖαν ἀνάκρισιν περὶ τοῦ ἂν ἡ μουσικὴ παρκατείνει τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν. Τὸ πόρισμα εἶνε ὅτι ἡ μουσικὴ σμικρύνει τὸ ὄριον τοῦ βίου.

Ὁ Σοῦμπερτ ὅστις ἀφῆκε τόσῳ μεγάλῃν συλλογὴν μελωδιῶν ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 31 ἐτῶν. Ὁ Μότσαρτ εἰς ἡλικίαν 35 ἐτῶν.

Εἰς τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἐσδέσθη καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Μπελλίνι. Ὁ Μπιζέ ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 37 ἐτῶν.

Ὁ Μέντελσον ἔφθασε τὸ 38ον. Ὁ Σοπὲν δὲν ὑπερέβη τὸ 39ον. Ὁ Βέμπερ ἐξέπνευσε τὸ 40όν. Ὁ Σοῦμαν τὸ 46ον.

Εἰς τὴν ζωὴν τῶν μουσικῶν ὑπῆρχεν καὶ ἐξαίρεσεις.

Ὁ Βέρδης ὅστις ἔφθασε τὸ 90όν, ὁ Σκὶν Σάνς τὸ 85. Ἀλλ' αἱ ἐξαίρεσεις ὡς γνωστὸν ἐνισχύουν τὸν κανόνα.

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΧΟΛΑΙ

Εἰς τὰς Ἠνωμένους Πολιτείας ὑπάρχουν, ὡς

γνωστὸν, σχολαὶ δημοσιογραφίας. Ἡ σπουδαιότερα ἐξ αὐτῶν εἶνε ἡ τῆς Νέας Ὑόρκης, ἥτις διευθύνεται ὑπὸ τοῦ δημοσιολόγου Τζέιμς Γκράντνυ. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου εἰς τὴν Δημοσιογραφικὴν ταύτην Σχολὴν ἐφοίτησαν καὶ πλεῖσται γυναῖκες, πολλαὶ τῶν ὁποίων ἡ-δοκίμησαν. Αἱ Ἀμερικανικαὶ Σχολαὶ Δημοσιογραφίας ἀποτελοῦν παραρτήματα Πανεπιστημιακά. Ἐκάστη Σχολὴ εἶνε ὀργανωμένη ὡς σύνταξις ἐφημερίδος. Ὁ διευθυντὴς κανονίζει τὸ ἡμερήσιον πρόγραμμα καὶ ὀρίζει τὴν ἐργασίαν ἐκάστου. Ἄλλοι ἐξαπολύονται διὰ ρεπορτάζ, ἄλλοι ὀρεῖλουν νὰ παρευρεθοῦν εἰς διαλέξεις, ἐορτάς, διαδηλώσεις, ἄλλοι νὰ συντάξουν τὰ ἄρθρα κλπ. Πολλοὶ εἰδήσεις λαμβανόμεναι τηλεφωνικῶς καταστρώνονται ὑπ' ἄλλων «σπουδαστῶν τῆς Δημοσιογραφίας». Ὁ διευθυντὴς ἐπιβλέπει ὅλην αὐτὴν τὴν ποικίλην ἐργασίαν καὶ καθοδηγεῖ. Ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος ἐκδίδεται ἐν φύλλον ἐφημερίδος, πραγματικὸν τὴν φορὰν αὐτήν. Ἡ Σχολὴ ἔχει παράρτημα φωτογραφικόν, σιγμογραφεῖον κλπ. Κατέχει μεγάλῃν βιβλιοθήκην καὶ συλλογὴν φωτογραφιῶν ὅλων τῶν προσωποικότητων τοῦ κόσμου. Ἡ ἐκπαί-